

Најчешћи изазови у раду са студентима и начини њиховог превазилажења

Невена Буђевац

Учитељски факултет, Универзитет у Београду

Рефлексивност наставника

- **Склоност ка преиспитивању** сопственог рада, ка ослушкивању потреба оних са којима радимо и **спремност на прилагођавање**
 - Не само онда када се суочавамо са неким проблемом, већ и онда када смо веома задовољни оним што смо постигли
 - зашто је ово било тако успешно / није било успешно
- **Технике преиспитивања:**
 - Постављање питања
 - Разговори са колегама (сусрети попут данашњег)
 - Разговори са студентима
 - Савети млађем колеги (шта бих волела/о да ми је неко рекао кад сам почињала/о да радим, што сад знам, а тада би ми значило да сам знала/о)
 - Присећање сопствених искустава из школе/са факултета

Наставници који су оставили траг

- **Колико наставника је оставило траг?**
 - истраживања показују да свега **2-3 наставника** оставља траг
- **Зашто су ови наставници оставили траг?**
 - најчешћи разлог: то су наставници који су навели студенте да њихов предмет заволе и доживе као изазов
- **Који наставник је био најбољи? Зашто?**
 - они који изграђују добар однос са својим студентима, помажу студентима да развију ефикасне стратегије учења њиховог предмета и наставници који су показали спремност и вољу да студентима све објасне и помогну им у раду

Због чега је важно преиспитивање?

- Сви имамо **лична искуства** из сопственог школовања и рада на која се много ослањамо у раду, а често их нисмо свесни
 - **интуитивно поступање** може бити добро и чини саставни део професионалног поступања, али **није довољно**
- Превенција негативних **ефеката наставничких очекивања**
 - Очекивања наставника су закључи о будућем успеху и/или понашању студената на основу малог броја непоузданих информација
 - Ефекти: **подржано очекивање** и **самоиспуњавајуће пророчанство**

Изазови који се јављају у универзитетској настави

• Из перспективе **наставника**:

- Како мотивисати студенте?
- Како обезбедити одговарајућу дисциплину на часу?
- Како обезбедити да студенти разумеју градиво?
- Како уважити (некад велике) индивидуалне разлике међу студентима?

• Из перспективе **студената**:

- Нека предавања нису корисна (занимљива)
- Често смо преоптерећени предиспитним обавезама које не опажамо као смислене
- Има наставника који не поштују договор, мењају правила током семестра
- Неки наставници једно причају, а друго раде
- Неки наставници само читају са слајдова
- Неки наставници нас не поштују

О мотиваџији

- **Мотивација за учење** је процес покретања и одржавања менталних активности које воде учењу
 - било у смислу једноставног меморисања или у смислу разумевања градива и овладавања вештинама
 - доживљава се као одређена напетост, немир, заокупљеност нечим до чега нам је стало, дужа или краћа заокупљеност, посвећеност нечему
- **Чиниоци** од којих зависи да ли ћемо се и на који начин ангажовати у некој активности:
 - **унутрашњи** – емоционални (интересовања, осећања, страсти) и когнитивни (ставови, вредности, уверења – нпр. опажање активности учења као смислених и вредних труда или безначајних; као оних за које смо способни или за које нисмо способни)
 - **спољашњи** – обећања, притисци, оцене

О мотиваџији

- **Зашто није лако успоставити унутрашњу мотиваџију у школи / на факултету?**
 - похађање наставе је обавезно, а садржај програма и активности учења одражавају оно што неко други сматра да студенти треба да науче, а често не оно што би студенти сами одабрали; из угла студената – време у учионици посвећено је испуњавању споља наметнутих захтева
 - велики број студената, услед чега често није могуће индивидуализовати наставу у довољној мери (ускладити је са њиховим интересовањима, презнањима, потребама)
 - рад студената се оцењује; социјално окружење доводи до тога да неуспех, поред личног разочарања, изазива и јавни осећај стида

Ови фактори пажњу студената више усмеравају на бриге око испуњавања захтева него на личну корист коју би могли извући из ситуације учења; тешко је препустити се и уживати када је активност обавезна, а резултат се оцењује

Подстицање мотивације

- Наставник може организовати наставу тако да повећа прилике да студенти буду унутрашње мотивисани
 - оно што је **реалистично**, јесте **развијати и одржавати** мотивацију ученика да уче, односно **уверење да су активности учења смислене и вредне труда и да из њих могу да извуку одговарајућу корист за себе**

Добро је ако су активности такве да студентима буду забавне, уживајуће, али – настава не сме да се сведе на забаву, већ забава треба да буде у функцији учења, она није циљ сама себи.

Подстицање мотивације

- На почетку наставе из новог предмета, приликом представљања предмета, представити предмет и **образложити због чега је важно да науче** те садржаје (не очекивати да ће студентима то бити очигледно)
- Размишљати о **циљевима које желимо да постигнемо** и дати студентима **прилику да одаберу** један од више начина на који ће тај циљ остварити
 - не фиксирати све унапред, оставити отворено оно што је могуће, а да циљ ипак буде остварен
 - ово је важно из перспективе мотивације, дисциплине, уважавања индивидуалних разлика
- Постављени циљеви повећавају мотивацију ако су **специфични, јасни, прилагођено тешки и остварљиви у ближој будућности**

Подстицање мотивације

- Студенти не воле да сарађују са наставником који чини да се осећају **несигурно, некомпетентно**, који их доводи у ситуацију да буду **неуспешни** и да испоље сопствене **недостатке**
 - размислите да ли неким својим коментарима или поступањем изазивате оваква осећања
 - *„код других наставника се не јављам на часу, а код вас на скоро сваком часу учествујем“*
- Узимати у обзир **предлоге студената**
 - тражити предлоге и подстицати спонтане предлоге
 - осећају да се њихово мишљење уважава; виде да нам је стало
- Подржати **инцијативе студената**

Подстицање мотивације

- **Заинтригирајте студенте**
 - суочите их са неком контрадикторношћу
 - суочите их са неком предрасудом, општеприхваћеним ставом и покажите зашто није тачан
 - покажите им зашто њихова досадашња знања из области нису довољна
- **Задобијте њихово поверење**
 - немојте негативно реаговати на неповерење, него им покажите да имају разлога да прате и учествују у настави
 - негативан или пасиван однос према нама може бити резултат претходних негативних искустава из школовања (научили су да је учење тешко, настава досадна и да се од њих очекује пре свега да седе и ћуте)
- **Размена између наставника и студената почиње од наставника** – он је тај који треба да унесе „почетни импулс“, који покреће на бављење неком темом

О дисциплини на часу

- **Студенти се не понашају исто код различитих наставника (нисмо се ни ми понашали исто код различитих наставника)**
 - **Зашто је то тако?**
 - **Зашто смо склони да код неких наставника вредно учимо, а код других не? Зашто неке слушамо пажљиво, а друге не?**
 - **Зашто неке наставнике поштујемо више него неке друге?**
 - **Зашто је атмосфера на неким часовима пријатнија, него на другим?**
 - **Зашто је на неким часовима боља/лошија дисциплина?**

О дисциплини на часу

- Први важан фактор који утиче на понашање студената и превентивно делује на нарушавање дисциплине је **да су мотивисани да буду на часу** (по могућству, унутрашње мотивисани)
- Важно је да се студенти осећају добро на часу, да **атмосфера буде пријатна**
 - **степен контроле и степен емоционалне тоpline** јесу две различите димензије – *допустите себи да будете срдачни и топли, то не значи да немате контролу*
 - постављање **јасних правила** и инсистирање на њиховом поштовању (доследност, предвидивост; јасне границе)
 - **правила образлагати/модификовати заједно са студентима**
 - **није нам циљ да студенти раде шта хоће, него да хоће оно што раде**

О дисциплини на часу

- Кад је реч о појединачним „испадима“ студената, кључно питање је **шта је узрок таквог понашања**
 - неће иста реакција бити делотворна ако су узроци различити
- **Нема идеалних решења**, најбоље је **ослањати се на искуство у ранијим сличним ситуацијама** (своје или својих колега), али имајући у виду да неће са сваком групом исти поступци бити ефикасни

Џон Хети:

„Једна од највећих услуга коју можемо да учинимо наставницима јесте да им дамо прилику да греше.“

Предлози за читање

- Брофи, Џ. (2015). *Како мотивисати ученике да уче*. Београд: Клио.
- Требјешанин, Б. (2009). *Мотивација за учење*. Београд: Учитељски факултет, Универзитет у Београду.
- Вулфолк, А., Хјуз, М. и Волкап, В. (2014). *Психологија образовања I, II, III*. Београд: Клио.
- Гордон, Т. (2003). *Како бити успешан наставник*. Београд: Креативни центар.
- Хентковски, Д. (2005). *Из школе*. Београд: Клио.

